

השיחה השבועית

מפי הרב אפרים כחלון שליט"א

קרח

הרב אפרים כחלון שליט"א
RabbiEfraim@BeEzratHaShem.org

פְּרִשֶׁת קֶרַח הָאוֹר שֶׁבַחֲשָׁךְ

הַמְטַפַּחַת הָאֲבוּדָה

מִסְפָּרִים פָּעַם עַל אֵיזָה דְּרִשָּׁן שֶׁהִיא הוֹלֵךְ וְאוֹסֵף כֶּסֶף מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. הוּא לֹא הִיא תַלְמִיד חֶכֶם, אֲבָל הִיָּתָה לוֹ דְּרִשָּׁה אַחַת עַל קֶרַח, פְּרִשֶׁת קֶרַח, אֲבָל מָה לַעֲשׂוֹת שֶׁפְּרִשֶׁת קֶרַח זֶה רַק אַחַת מִתּוֹךְ חֲמִשִּׁים וְשָׁלֹשׁ פְּרִשִּׁיּוֹת הַתּוֹרָה. אֲזִי כְּשֶׁהָיוּ מְזַמְּנִים אוֹתוֹ לְדַבֵּר הוּא הִיא עוֹלָה לְבִמָּה, עוֹצֵם עֵינָיו, מוֹצִיא מְטַפַּחַת, מְנַגֵּב אֶת הַזֵּעָה מִהַמָּצָח, וְתוֹךְ כְּדִי שֶׁהוּא מְנַגֵּב אֶת הַפָּנִים שָׁלוֹ, הוּא הִיא מְכַנִּים אֶת הַמְטַפַּחַת לַחֲלָצָה בְּלִי שִׁישִׁימוּ לָב. וְהִיא שׂוֹאֵל אֶת הַקָּהָל: "לָאֵן נַעֲלָמָה הַמְטַפַּחַת שְׁלִי?" כָּלֵם הָיוּ מַחֲפִשִּׁים וְכַמוֹכֵן שֶׁלֹא מוֹצֵאִים.

אֲזִי הוּא הִיא פּוֹתֵחַ אֶת פִּיו וְאוֹמֵר: "נִרְאָה שֶׁהַמְטַפַּחַת נִבְלָעָה בְּאֶדְמָה, מִמָּשׁ כְּמוֹ קֶרַח וְעֵדְתוֹ שֶׁנִּבְלָעוּ בְּאֶדְמָה". כָּלֵם הָיוּ מַחֲכִים, וְהוּא הִיא מִתְחִיל בְּדִרְשָׁתוֹ: "אֲנִי, זֶה שֶׁהִזְכַּרְנוּ אֶת קֶרַח, יֵשׁ רַעֲיוֹן יָפֶה עַל זֶה...".

קֶרַח יָרִיב אֲמָתִי

אֲנַחְנוּ לֹא נַעֲסֵק בְּכָל הַמַּחֲלָקֶת שֶׁל קֶרַח וְעֵדְתוֹ, שֶׁהִדְבָּרִים כְּבָר מִפְּרָסְמִים. אֲנַחְנוּ נִדְבָר עַל פָּרֹט שֶׁנִּרְאָה לְכֹאוֹרָה שׂוֹלִי, אֲבָל הוּא יָכוֹל לְשַׁנּוֹת אֶת כָּל הַחֲשִׁיבָה וְהַהֲסָתָפוֹת שֶׁל הָאָדָם עַל הַחַיִּים. אֶת כָּל הַמַּחֲשָׁבָה, כָּל הָרָצוֹנוֹת, כָּל הַנְּסִיוֹנוֹת, וְנִבְאָר:

האור שבחשך

קרח לא היה אדם פשוט, הוא היה מנושאי ארון הקודש (מדרש רבה פרשת קרח פרשה יח סימן ג), והיה יריב אמתי שיכול לקחת את ההנהגה ממשה רבנו. והראיה שהוא הצליח לשכנע מאתים חמשים ראשי סנהדראות (עיין בסנהדרין דף קי ע"א, ובילקוט שמעוני תורה פרשת קרח רמז תשנ). ואכן חז"ל שאלו במדרש (מדרש רבה פרשת קרח פרשה יח סימן ח) קרח שפקח היה, מה ראה לשטות זו? ומבארים: שעינו הטעות, לפי שראה ששמואל הנביא ששקול כמשה ואהרן יוצא מחלציו, לכן אמר: "אם הצאצא שלי יותר גדול ממשה ואהרן אז ודאי שגם אני. מה גם שיש לי בטוח, שלא יכול להיות שהקדוש ברוך הוא יפגע בי, כי אם כן איך יצא שמואל?". הרי שהיתה לו רוח הקודש, והוא השתמש בה כדי לחטא ולחלק על משה רבנו. מה שהוא לא ידע וראה ברוח הקודש זה, שבניו יחזרו בתשובה ברגע האחרון, ואמרו חז"ל בגמרא (מגילה דף יד ע"א, וסנהדרין דף קי ע"א) שמקום התבצר להם בגיהנם. זאת אומרת שהם הגיעו לפתחה של גיהנם, וברגע האחרון ממש עשו תשובה ונצלו.

תפלת משה רבנו

ומשה רבנו מתפלל להשם שיעניש את קרח ועדתו, ואומר: "בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה כי לא מלבי. אם כמות כל האדם ימתון אלה ופקדת כל האדם יפקד עליהם לא ה' שלחני. ואם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה ובלעה אתם ואת כל אשר להם וירדו חיים שאלה וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ה'" (במדבר טז, כח - ל).

ומיד כשמיסים את תפלתו מעידה התורה: "ויהי ככלתו לדבר את כל הדברים האלה ותבקע האדמה אשר תחתיכם. ותפתח הארץ

פִּרְשֵׁת קִרְח

אֶת פִּיָּה וּתְבַלֵּעַ אֹתָם וְאֶת בְּתִיָּהֶם וְאֶת כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר לְקִרְח וְאֶת כָּל הָרְכוּשׁ. וַיֵּרְדּוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה וּתְכֶס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֵּאבְדּוּ מִתּוֹךְ הַקֹּהֶל (במדבר טז, לא - לג).

מִי שֶׁלֹּא מִמְּשִׁיךְ לִלְמַד אֶת דְּבָרֵי חַז"ל בַּמִּדְרָשִׁים וּבַגְּמְרוֹת, חוֹשֵׁב שֶׁכָּאֵן הַסֵּתִים הַסִּפּוּר. אֲבָל הָאֲמֶת שֶׁכָּאֵן הַסִּפּוּר רַק מִתְחִיל.

"מִזְמוֹר לְאֶסָּף"

מוֹבָא בַּמִּדְרָשׁ (איכה רבה פרשה ד סימן יד, וברש"י בקידושין דף לא ע"ב דיבור המתחיל איסתייעא, ותוספות שם דיבור המתחיל איסתייעא באופן יותר מפורט מביאים את זה). עַל הַפֶּרֶק בַּתְּהִלִּים, "מִזְמוֹר לְאֶסָּף" (תהילים עט, א), אֶסָּף הַנָּבִיא (עיין דברי הימים ב, כט ל) בְּזֶמֶן דְּיֹד הַמֶּלֶךְ, הָיָה אֶחָד מֵהָאֲנָשִׁים שְׂדוּד כָּתַב עַל יָדָם אֶת סֵפֶר הַתְּהִלִּים (בבא בתרא דף יד ע"ב), וְהוּא כּוֹתֵב פֶּרֶק בַּתְּהִלִּים, וּפּוֹתֵחַ אוֹתוֹ בַּמְּלִים "מִזְמוֹר לְאֶסָּף" - הוּא מוֹדִיעַ שֶׁהַפֶּרֶק הַזֶּה הוּא פֶּרֶק שֶׁל שִׁיר וְזֶמֶר, תְּבִיאָה תְּפִים תְּבִיאָה גִּיטָרָה וּבּוֹאוּ נִזְמֵר לְאַלְקִים. עַל מָה? מִי שֶׁמִּמְשִׁיךְ לְקַרֵּא אֶת הַכְּתוּבִים שֶׁם מִתְּפַלֵּא, הַפֶּרֶק כְּלוּ מִדְּבַר עַל חֶרֶבֶן הַפִּי: "בָּאוּ גּוֹיִם בְּנַחֲלָתְךָ טָמְאוּ אֶת הַיִּכְלָךְ דְּשִׁיךְ שָׁמוּ אֶת יְרוּשָׁלַם לְעֵיִים נִתְּנוּ אֶת נִבְלָת עֶבְדֶּיךָ מֵאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם בָּשָׂר חֲסִידֶיךָ לְחִיתוֹ אֶרֶץ שֶׁפָּכוּ דָמָם כַּמִּים סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאִין קוֹבֵר". הוּא מִתְאַר אֶת כָּל הַזְּעוּת שִׁיקְרוֹ, וְעַל זֶה הוּא מִזְמֵר? וְעַל זֶה שׁוֹאֲלִים חַז"ל: מִזְמוֹר לְאֶסָּף? קִינָה לְאֶסָּף מִבְּעֵי לֵה! קִינָה לְאֶסָּף הוּא הָיָה צָרִיךְ לִזְמֵר, תַּגִּיד מְגִלַת אִיכָה, "אִיכָה יִשָּׁבָה בְּדָד" (איכה א, א) תַּבְכָּה! מָה אֶתָּה מִזְמֵר עַל הַחֶרֶבֶן?

וּמִבְּאֵר הַמִּדְרָשׁ, שֶׁאֶסָּף שָׁבַח אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָמַר מִזְמוֹר עַל זֶה שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּלָה חֲמָתוֹ עַל עֲצִים וְאַבְנִים שֶׁבִּבְתּוֹ

האור שבחשך

ומתוך כך הותיר פלטה מישראל, שאלמלא כך לא נשתיר מעם ישראל חס ושלום.

הסוף של קרח

ואמנם הסבה הזו לא מספיקה כדי לומר, ולכן המדרש (תנא דבי אליהו רבה פרשה כח) מוסיף עוד טעם לשמחה והזמר של אסף, לפי שהיה אסף מצאצאי קרח ראה ש"טבעו בארץ שעריה" (איכה ב, ט), שערי ירושלים היו טובעים באדמה, הקדוש ברוך הוא הטביע אותם, אמר אסף: מי שיוציא את השערים של ירושלים גם יוציא את הסבא רבא שלי, קרח. משל למה הדבר דומה? לשפחה שהלכה לשאב מים מהבאר, היה לה כד נחשת פשוט, אתה קונה אותו ב'הכל בדולר', אבל זה הכד שלה ואין לה משהו אחר. והיא באה לשאב ונפל לה הכד לתוך הבאר. עמדה שם ובכתה, הרי אף אחד לא יטרח לרדת לבאר להביא לה את הכד הפשוט שלה. פתאום הגיעו עבדי המלך לשאב מים, והורידו כד של זהב לבאר ונפל גם להם הכד לבאר, התחילה לשמח. אמרו לה: "את לא מתבישת, כד הזהב של המלך נפל לבאר ואת שמחה?" אמרה להם: "אני שמחה על נפילת הכד של הזהב, כי מי שביא אותו יביא גם את הכד הפשוט שלי". וזה מה שאמר אסף, הוא שמח שהיה תקון לסבא רבא שלו שיצא מבטן האדמה כשיוציא השם את חומות ירושלים הטבועים בארץ.

נתבונן לרגע, בית המקדש נחרב, אלפים של אנשים נהרגים ונרצחים, נשים בציון ענו בתלת בערי יהודה" (איכה ה, יא) נשים נאנסות, אין סוף זעזועות קורות לעם ישראל באותה התקופה, ואסף מחפש את נקדת האור בכל זה.

פְּרִשֶׁת קֶרַח

רַב הָאֲנָשִׁים נוֹטִים לַעֲצָבוֹת, אָדָם שֶׁשָּׁמַח כָּל הַזְּמַן אוֹ שֶׁהוּא צָדִיק גָּמור אוֹ שֶׁהוּא שׁוֹטֵה גָּמור. הַחֲסִיד צִהְלָתוֹ בְּפָנָיו וְאָבְלוּ בְּלָבוֹ (עֵינַי חוֹבֶת הַלִּבּוֹת שֶׁעַד הַפְּרָשִׁיּוֹת פֶּרֶק ד' וּבִאֹר הַחַיִּים דְּבָרִים פֶּרֶק א' פֶּסוּק א' אוֹת ו'). וְלָכֵן אָסַף בָּא לְלַמֵּד אוֹתָנוּ אִיךָ צָרִיךְ לִשְׁמַח אֶפְלוּ בַּשְּׁעוֹת הַקָּשׁוֹת. בָּא חֲרָבָן? תִּנְסֶה לְמַצֵּא בּוֹ אֶת נִקְדַּת הָאוֹר בְּתוֹךְ הַחֹשֶׁךְ הַגָּדוֹל.

רַבִּי עֲקִיבָא מִצַּחֲק

אֶת הַהִנָּהְגָה הַזֶּה מִצָּאנוּ גַם אֶצֶל הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ רַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁהָיָה בְּסוֹף תְּקוּפַת בֵּית שְׁנֵי וְרָאָה אֶת הַחֲרָבָן. וּמִסְפֶּרֶת הַגְּמָרָא (מִכּוֹת דף כד ע"ב), שֶׁכְּשֶׁרָאוּ הַחֲכָמִים שׁוֹעֵל יוֹצֵא מִבֵּית קִדְשֵׁי הַקֹּדֶשִׁים הַחֲרָב, הָיוּ כָּלם בּוֹכִים וְרַבִּי עֲקִיבָא מִצַּחֲק, שָׁאָלוּ אוֹתוֹ: לָמָּה אַתָּה מִצַּחֲק? אָמַר לָהֶם: לָמָּה אַתֶּם בּוֹכִים? אָמְרוּ לוֹ: "מִקּוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ "הִנֵּה הַקֶּרֶב יוֹמֵת" (במדבר א, נא), שׁוֹעֵלִים הוֹלְכִים בּוֹ"? אָמַר לָהֶם רַבִּי עֲקִיבָא: "לָכֵךְ אֲנִי מִצַּחֲק, יֵשׁ נְבוּאָה עַל חֲרָבָן, אָבֵל יֵשׁ נְבוּאָה אַחֲרֶיהָ שֶׁל תְּקוּמָה, וְאִם נַחֲרַב הַבַּיִת סִימֵן שֶׁהוּא גַם יִבָּנֶה". אָבֵל מָה שִׁיכוֹת יֵשׁ לִשְׁמֻחָה עֲכָשׁוּ? הֲרִי כָּעַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נַחֲרַב וְשׁוֹעֵל יוֹצֵא מִבֵּית קִדְשֵׁי הַקֹּדֶשִׁים? אֵלָּא רַבִּי עֲקִיבָא מְלַמֵּד אוֹתָנוּ אִיךָ לְהִסְתַּכֵּל עַל הַטּוֹב שֶׁבְּכָל דָּבָר.

"אֲזִי יִבְקַע כִּשְׁחַר אוֹרֶךְ"

הַכְּתוּב אוֹמֵר שֶׁלַעֲתִיד לְבּוֹא "כִּי הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יִכְסֶה אֶרֶץ וְעֶרְפֶּל לְאֻמִּים וְעֲלִיךָ יִזְרַח ה' וּכְבוֹדוֹ עָלֶיךָ יִרָאֶה" (ישעיה ס, ב), יִהְיֶה חֹשֶׁךְ שִׁיכְסֶה אֶת כָּל הָאֶרֶץ, חֲשֻׁכַת גְּלוּת, וְ"עֶרְפֶּל לְאֻמִּים" - יִהְיֶה בְּלִבּוֹל בְּכָל הָאֻמוֹת, וּלְבִסוּף "יִזְרַח ה'". אָבֵל לִפְנֵי כֵן תִּזְכָּר, יֵשׁ חֹשֶׁךְ! וְכָל שְׁעוֹבֵר הַזְּמַן וְהַחֹשֶׁךְ מִתְעַצֵּם כָּכָה קִרְבִּים יוֹתֵר לְאוֹר,

האור שבחשך

ומתקרבִים למה שאמר הנביא "אֲזוּ יִבְקַע כְּשַׁחַר אוֹרָה וְאֶרְכָּתָהּ מִהֲרָה תִצְמַח" (ישעיה נח, ח), מֵה זֶה "יִבְקַע כְּשַׁחַר אוֹרָה"? אַחֲרֵי כָּל הַחֹשֶׁךְ, אַחֲרֵי כָּל הַזְעֻזוֹת וְהַדְּבָרִים הַלָּלוּ, יִגִּיעַ הַיּוֹם!.

"קץ שם לחשך"

וְאֵת זֶה רוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁנַזְכֹּר תָּמִיד, "קֵץ שֵׁם לַחֹשֶׁךְ" (איוב כח, ג) יֵשׁ סוּף גַּם לַחֹשֶׁךְ וְלִבְעִיּוֹת וְלִצְרוֹת. בְּרִגְעַ שְׁזֶה הַתְּחִיל כְּבָר נִקְצַב מְתִי זֶה יִגְמַר. וְאִדְרָבָא כְּשֶׁהַחֹשֶׁךְ מִמָּשׁ גָּדוֹל זֶה הַזְמָן הַסָּמוּךְ בְּיוֹתֵר לַעֲלוֹת הַשַּׁחַר, וְכַמְבָּאָר בַּמִּדְרָשׁ (תהילים מזמור כב), "לִמְנַצֵּחַ עַל אֵילַת הַשַּׁחַר": יֵשׁ רִגַע אֶחָד בְּלִילָה שְׁאִין חֹשֶׁךְ גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, וְהוּא בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר כְּשֶׁהַלְבָנָה נִכְנָסֶת, הַכּוֹכָבִים מִתְכַּנְּסִים, הַמַּזְלוֹת הוֹלְכִים לָהֶם, אוֹתָהּ שְׁעָה אֵין חֹשֶׁךְ גָּדוֹל מִמֶּנָּה. וְאוֹתָהּ שְׁעָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹנֶה לַעֲוֹלָם וּמְלוֹאוֹ - זֶה הָיָא שְׁעַת רְצוֹן, וּמַעֲלָה אֶת הַשַּׁחַר מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ וּמֵאִיר לַעֲוֹלָם.

וּבִאֲמַת, לָמָּה דוֹקָא בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹנֶה לַעֲוֹלָם וּמְלוֹאוֹ? הַתְּשׁוּבָה פְּשוּטָה, הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵרָאָה לָנוּ בְּזֶה, שְׂאֵם אַתָּם חוֹשְׁבִים שְׁכַשְׁיֵשׁ חֹשֶׁךְ אֲנִי לֹא נִמְצָא, כְּשִׁישׁ חֹשֶׁךְ אֲנִי הֲכִי נִמְצָא! כְּשִׁישׁ חֹשֶׁךְ אֵין יוֹתֵר מִצּוֹי מִמֶּנִּי!

פְּסִיעוֹת הַחַיִּים

הִיא אָדָם אֶחָד שֶׁרָאָה בַּחֲלוּמוֹ אֵיךְ כָּל הַחַיִּים שָׁלוּ הוּא הוֹלֵךְ פְּסִיעָה אַחַת הוּא וּלְצִדּוֹ פְּסִיעָה נּוֹסֶפֶת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַעֲקֹבוֹת עַל הַחוּל. פְּתָאוּם הוּא מִסְתַּכֵּל וְרוֹאֶה רַק פְּסִיעָה אַחַת בּוֹדֶדֶת. הוּא מִסְתַּכֵּל וְרוֹאֶה שְׁזוֹ הַתְּקוּפָה הֲכִי קָשָׁה בַּחַיִּים שָׁלוּ,

פִּרְשֵׁת קִנְחָה

וְהוּא פוֹנֶה בְּחִלּוּמוֹ לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא "אֵלֵי אֵלֵי, לָמָּה עֲזַבְתָּנִי?" (תהילים כב, ב), וְדוֹקָא בְּתַקּוּפָה הַקָּשָׁה יֵשׁ רַק פְּסִיעָה אַחַת בַּחֹל? וְהַקּוֹל נִשְׁמָע מִשְׁמַיִם: "הַפְּסִיעָה שְׁאַתָּה רוֹאֶה בַּחֹל הִיא הַפְּסִיעָה שְׁלִי, וְאֵין אֶת הַפְּסִיעָה שְׁלֶךְ כִּי אוֹתָךְ הִרְמַתִּי עַל כַּפַּיִם." "עַל כַּפַּיִם יִשְׁאוּנֶךָ" (תהילים צא, יב). בְּתַקּוּפוֹת הַכִּי קִשּׁוֹת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא עִם הָאָדָם, הַשְּׂאֵלָה הִיא הָאֵם הָאָדָם מְכִיר בְּעֶבְדָּה הַזֹּאת וּמִבֵּין אֶת זֶה.

"וּלְחַשֵּׁךְ קָרָא לַיְלָה"

הַכָּתוּב אוֹמֵר, "וּלְחַשֵּׁךְ קָרָא לַיְלָה" (בראשית א, ה) לַפְּעַמִּים יֵשׁ מְצִיאוֹת שֶׁל חֹשֶׁךְ שֶׁהוּא לַיְלָה מִמַּשׁ מִמַּשִּׁי, "וַיֵּמֶשׁ חֹשֶׁךְ". זֹאת אוֹמֶרֶת הַחֲשֻׁכוֹת, הַמְּחַשְׁבָּה, נִרְאִית לָאָדָם בְּמַצָּב כָּל כֶּךָ נוֹרָא עַד שֶׁהוּא אוֹמֵר: עֹזֵב, אֵין לִי סְכוּי לְצֵאת מִהַדְּבָר הַזֶּה. מֶה הַסּוּד לֹא לְהַשְׁבֵּר? כִּמּוֹ שְׁאֻמְרָנוּ, אֵל תִּהְיֶה טַפֵּשׁ, עֲכָשׁוּ בְּשִׂיא הַחֹשֶׁךְ אֶתָּה נִמְצָא כִּמָּה רְגָעִים לִפְנֵי עֲלוֹת הַשַּׁחַר, אֵין לְבָנָה, אֵין כּוֹכָבִים, וְאֵין גַּם שֶׁמֶשׁ, אֲבָל זֶה מִמַּשׁ כִּמָּה רְגָעִים לִפְנֵי שְׁיוּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ, וְזֶה הַזְמָן הַכִּי טוֹב, שִׂיא הַחֹשֶׁךְ. וְלַפְּעַמִּים קוֹרֶה שְׁמֵתְחִילוֹת לְהִיּוֹת צָרוֹת לָאָדָם אֲבָל הוּא רְגוּעַ, לְקַחוּ לוֹ אֶת הַכֶּסֶף אֲבָל יֵשׁ לוֹ חֲבָרִים, לְקַחוּ לוֹ אֶת הַחֲבָרִים אֲבָל הוּא בְּרִיא, לְקַחוּ לוֹ אֶת הַבְּרִיאוֹת, אֶת הָאִשָּׁה, אֶת הַיְלָדִים, אֶת הַכֶּסֶף, פְּתָאוֹם מוֹיָצָא אֶת עֲצָמוֹ רַק עִם כָּלֵב וּמִתְנַחֵם בּוֹ, וּבִסּוּף גַּם הַכָּלֵב מֵת... הוּא שׁוֹאֵל: 'מָה אֱלֹקִים רוֹצֶה מִמֶּנִּי? כָּל מְקוֹם שְׁאֵנִי נִהְפָּךְ לְחֹשֶׁךְ?' מָה הַתְּשׁוּבָה? תַּחֲכָה עוֹד קִצָּת! אֶתָּה בְּחֹשֶׁךְ סוּפִי? "אֵז יִבְקַע כְּשַׁחַר אוֹרָךְ וְאֶרְכָּתָךְ מִהֲרָה תִּצְמַח" כִּמָּה שְׁאַתָּה רוֹאֶה יוֹתֵר חֹשֶׁךְ תִּדְעַ לָךְ, אֶתָּה יוֹתֵר מִתְקָרֵב לָאוֹר, אֶתָּה מִמַּשׁ בִּסּוּף שֶׁל הַגָּלוּת.

האור שבחשך

"ואמונתך בלילות"

וכבר אומר הכתוב "להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות" (תהלים צב, ג), והבאור בזה, שבזמן שהכל בקר, הכל מאיר, קל לאדם לספר את החסדים של הקדוש ברוך הוא, תשאל אותו: "מה שלומך?" הוא לא יפסיק להודות ולשבח את השם, "ברוך ה' ישתבח שמו". לפעמים רואים את זה אצל בעלי תשובה בתחלת דרכם, שנמצאים באורות כל כך גבוהים, ומתלהבים בעבודת השם שלהם. ופתאום אחרי תקופה אותו בעל תשובה מקבל תקופת נסיון משמים, ומגיע לחשכות מסימת, והוא אומר לה: "נפלתי", אתה אומר לו: "קום!". "כבוד הרב, נפלתי נפלתי", אתה אומר לו: "אז קום קום!". והוא מרגיש פתאום שהכל חשך וב'מוחין דקטנות' - הדעת שלו נהיתה קטנה מצמצמת והוא לא מצליח בכלום. זה הרגע של "ואמונתך בלילות" אתה נמצא עכשו במצב של החשך, ובזמן הזה אתה נבחן באמונה.

את זה צריך לזכור, כשהכל בסדר, והטלפון היחיד שאתה מקבל מהבנק זה איפה תרצה להשקיע, לא חכמה להאמין בהשם. אבל אם אתה רק רואה את הסמל של הבנק נהיה לה שחר בעינינו, כל מספר טלפון שאתה לא מכיר אתה לא עונה, כי אתה יודע שזה עוד כסף שאתה חייב. כל שקל שלך אתה מחשבן מה כדאי לקנות, עגבניה או מלפפון, או שגוטר על זה ונקנה כבר לחם, ואתה תמה ושואל: 'אלקים, למה שמת אותי פה?', כאן זה הזמן להתחזק באמונה. זה מה שאמרו חז"ל (מכות דף כד ע"א) בא חבוקוק והעמידן על אחת, הנביא אמר לעם ישראל: אתם רוצים כח לכל הגליות והצרות? "וצדיק באמונתו יחיה" (חבוקוק ב, ד). אם יש לה אמונה, אם יש לה כח שחזקת אותו עוד לפני הנסיון על ידי האמונה והבטחון, זה מה שיכול לבוא ולחזק אותה. אבל אם לא חזקת? כשמגיע הנסיון האדם לפעמים מרים ידים ועוזב את

פֶּרֶשֶׁת קֶרַח

הכל, את הדת, את אלקים, את אשתו והילדים. מה קרה? רגע של חשף, שהוא לא זוכר בו שלאחר מכן יזרח היום.

הִישׁוּעָה בִּבְעִיָּה

הרבה פעמים לא רק שהבעיה או הצרה היא לא צרה אלא שהיא בעצמה הישועה, רק בעיני בשר ודם שלא מבין את ההנהגה האלקית זה נראה שחר.

כשרואים בשמים ענן שחר מתקרב, מי שלא מכיר את תהליך הבריאה יבהל, מה זה הענן השחר שמתקרב? כנראה זה סימן לא טוב. ובאמת זה הסימן הטוב ביותר, הענן מלא בגשם, לכן הוא נראה ככה. גם אם האדם רואה שחר, הוא צריך לזכור: אלקים מכין לה מתנה! יש לה בתוך החשך תזה מתנה, בתוך החשך תזה יש לה ישועה, רק מה, אתה לא רואה אותה, אתה לא מבין!

ורמז לזה במה שהנביא אומר "ונדעה נרדפה לדעת את ה' כשחר נכון מוצאו ויבוא כגשם לנו" (הושע ו, ג), אתה רוצה לדעת את הנהגת ה'? תלמד מהגשם שפשהוא מגיע העננים שחרים, וקולות וברקים בעולם, אבל דוקא זה מביא את הישועות ואת הברכה לכלל העולם.

מִצְמִיחַ יְשׁוּעָה

מעין זה אנחנו אומרים בתפלת שמונה עשרה בברכה השנייה שאנחנו אומרים בתפלה, "מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה", "ממית ומחיה" זה מובן, אבל מה זה מצמיח ישועה? הקדוש ברוך הוא עושה את הישועה כמו צמיחה של הצמח. כשזורעים באדמה והזרע נרקב ומתבקע, רק אז הוא מתחיל לגדל, מתוך

האור שבחשך

הַרְקִבּוֹן וְהַחֲשֵׁכָה הוּא עוֹלָה וְצוֹמֵחַ, וּבִלְעָדֵי זֶה הוּא לֹא יִצְמַח, כִּכָּה הִיא הַנִּהְגָּת הַשֵּׁם וְיִשׁוּעוֹתָיו.

שְׁעִבוּד מִצְרִים

וּבִאֲמַת זֶה מָה שֶׁהָיָה לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם. כְּשִׁמְשָׁה רִבְנוּ הֶלֶךְ לְדַבֵּר עִם פֶּרְעֶה שִׁיּוּצִיָּא אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, פֶּרְעֶה הַכֹּפִיד עֲלֵיהֶם אֶת הָעֲבֹדָה (שמות ה, ט), וְהֵם בָּאוּ וְהִתְלוֹנְנוּ לְמֹשֶׁה רִבְנוּ וְאָמְרוּ לוֹ: "יֵרָא ה' עֲלֵיכֶם וְיִשְׁפֹּט אֲשֶׁר הִבְאָשְׁתֶּם אֶת רִיחֲנוּ בְּעֵינֵי פֶרְעֶה וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו לָתֵת חָרֵב בְּיָדָם לְהַרְגֵנוּ" (שם פסוק כא). וְאֶפְלוּ מֹשֶׁה רִבְנוּ לֹא הִבִּין אֶת הַנִּהְגָּת ה', וְאָמַר לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: "לָמָּה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּנִי. וּמֵאִזְ בָּאתִי אֶל פֶּרְעֶה לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הִרַע לְעַם הַזֶּה וְהִצַּל לֹא הִצַּלְתָּ אֶת עַמְּךָ" (שם פסוקים כב - כג), וְכִיּוֹן שֶׁהִרְהַר אַחֲרֵי מִדּוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ וְנִעֲנֵשׁ (עֵיין רש"י שְׁמוֹת פֶּרֶק ו פסוק א). אֵךְ מָה הָאֲמַת הִיְתָה? שְׁכָל קִשֵּׁי הַשְׁעִבוּד הַנוֹסֵף נּוֹעֵד כְּדִי לְקַצֵּר אֶת זְמַן שֶׁהֵיְתֶם בְּמִצְרַיִם, שְׁלִמְרוֹת שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם אָבִינוּ "וְעַבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה", כִּיּוֹן שֶׁאֵם הָיוּ נִשְׁאָרִים שֵׁם זְמַן שְׁכָנָה הָיוּ נִכְנָסִים לַשַּׁעַר הַחֲמִשִּׁים שָׁל הַטְּמֵאָה וְלֹא הָיוּ יּוֹצְאִים מִשָּׁם לְעוֹלָם (עֵיין בַּסֵּפֶר פָּנִי דוֹד לַהַחִיד"א שְׁמוֹת פֶּרֶשֶׁת שְׁמוֹת אוֹת יא), מָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׁתַּבַּח שְׁמוֹ? גֵּרָם לְפֶרְעֶה שִׁיַּעֲבִיד אוֹתָם יוֹתֵר קִשָּׁה, וְאִזְ בְּזִמְנֵי הַקָּצֵר שֶׁהֵם הָיוּ בְּמִצְרַיִם כָּבֵר הַשְּׁלִימוֹ סוֹךְ עֲבֹדָה שָׁל אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וְהִשְׁתַּחֲרָרוּ (עֵיין בַּפִּירוּשׁ הַמַּלְבִּי"ם פֶּרֶשֶׁת שְׁמוֹת פֶּרֶק ה פסוק כב). הֵרִי לָנוּ שְׁבִתוֹךְ הַקִּשֵּׁי וְהַשְׁעִבוּד הִיְתָה מְנַחֵת יִשׁוּעָתָם.

וְאֵת זֶה בָּא אֶסָּף שֶׁהָיָה מִצְאָצְאֵי קֶרֶחַ, לוֹמַר לָנוּ וּלְהַדְגִּישׁ לָנוּ בְּ"מִזְמוֹר לְאַסָּף", יֵשׁ לָנוּ לַחֲפֹשׁ אֶת הַנִּקְדָּה הַטּוֹבָה בְּכָל דְּבָר.

פְּרִשֶׁת קִנְחָה

נִבְלָה עִם שְׁנַיִם יָפוֹת

וּמִסְפָּר עַל חֲסִיד אֶחָד שֶׁעָבַר עִם תַּלְמִידָיו עַל יַד נִבְלַת כָּלָב מִסְרִיחָה מְאֹד, וְאָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו: "כַּמָּה מִסְרַחַת נִבְלָה זֹאת!" אָמַר לָהֶם: "רְאִיתֶם אֵיזָה שְׁנַיִם לְבָנוֹת יֵשׁ לָהּ" (חובות הלבבות שער הכניעה פרק ו).

וְהַדְּבָרִים מִפְּלִיאִים, מָה רָצָה אוֹתוֹ חֲסִיד לומר בָּזֶה שֶׁיֵּשׁ לָהּ שְׁנַיִם לְבָנוֹת? הוּא רוֹפֵא שְׁנַיִם? מְשׁוּק מְשַׁחוֹת שְׁנַיִם?, אֵלָּא מָה? הוּא בָּא לְלַמֵּד אוֹתָם שֶׁתְּמִיד צָרִיךְ לְחַפֵּשׂ אֶת הַטּוֹב שֶׁבַּתּוֹךְ הַחֲשֶׁךְ. וְתְּמִיד יֵשׁ טוֹב בַּתּוֹךְ הַחֲשֶׁךְ. אוֹלֵי אֶתָּה לֹא רוֹאֶה, אוֹלֵי זֶה טוֹב קָטָן, אֲבָל יֵשׁ טוֹב בַּתּוֹךְ הַחֲשֶׁךְ!.

גַּם אָדָם שְׁכּוֹאֲבוֹת לוֹ הַשְׁנַיִם יָכוֹל לְהִתְלוֹנֵן עַל הַפְּאֲבִים וְלִכְעֹס עַל הָעוֹלָם, אוֹ לְהִתְבּוֹנֵן בְּחֶסֶד הַשֵּׁם שֶׁקָּדַם כָּל יֵשׁ לוֹ שְׁנַיִם, וְשִׁישׁ לוֹ רוֹפֵא שְׁנַיִם נוֹרְמָלִי, שֶׁעוֹשֶׂה לוֹ הִרְדָּמָה לִפְנֵי הַטּוֹפּוֹל, וְהַטּוֹפּוֹל לֹא פְּרִימִיטִיבִי כְּמוֹ פַּעַם שֶׁהָיוּ עוֹקְרִים אֶת הַשֵּׁן עִם פִּטְיֵשׁ אוֹ אָבִן. תּוֹדָה לַהֲשֵׁם שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֶּסֶף לְשַׁלֵּם לְרוֹפֵא הַשְׁנַיִם - גַּם אִם זֶה תַּשְׁלוּמִים. יֵשׁ הֶרְבֵּה עַל מָה לְהוֹדוֹת גַּם בַּתּוֹךְ הַחֲשֶׁךְ. אָדָם צָרִיךְ לִרְאוֹת אֶת הָאוֹר שֶׁבַּתּוֹךְ הַחֲשֶׁךְ. וְאִם הָאָדָם לֹא יֵשִׁים לֵב לָזֶה הוּא כְּפוּי טוֹבָה.

הַרְוֵדָף הַמוֹשִׁיעַ

נִסִּים בְּסִפּוֹר שֶׁשֶׁמַּעֲתִי מִהֶרֶב בִּידְרָמָן שִׁיחִיָּה, עַל הַסָּפֵא רַבָּא שָׁלוּ, רַבֵּי דָּוִד מִלְּעֻלּוֹב שֶׁהָיָה יְהוּדִי קְדוֹשׁ. וְהַיְּהוּדִי הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה הָיָה לוֹ חֲסִיד שָׂבָא אֱלִיוֹ וְסִפֵּר לוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּעִיָּה עִם הַשֶּׁכֶן שָׁלוּ, שֶׁשׁוֹנֵא אוֹתוֹ וְרוֹדֵף אוֹתוֹ כָּל הַזְּמַן. מָה לַעֲשׂוֹת? וְהַרְבֵּי עוֹנָה לוֹ: "שׁוּמְעִים חֲרָפְתָם וְאִינָם מְשִׁיבִים, עֲלִיָּהֶם הַפֶּתוּב אוֹמֵר "וְאֶהְבִּיו כִּצְאָת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ" (שופטים ה, לא), תְּבַלִּיג וְתִתְגַּבֵּר". אַחֲרֵי

האור שבחשך

חדש הוא שוב מגיע לרבי ואומר לו: "הגיעו מים עד נפש, הוא הורס לי בשדוכים של הילדים, כל מי שמברר עלינו הוא משקר ומרכל מה הילדים שלי אשמים?", והרבי עונה לו: "אל תדאג, בשדוך שלהם אף אחד לא יכול לגעת, ותזכר - שומעים חרפתם ואינם משיבים, עליהם הכתוב אומר ואהביו כצאת השמש בגברתו".

עובר הזמן וברוך השם השדוך הגיע, ובתוך שבוע אחד הוא ארס גם את הבן וגם את הבת שלו. והוא היה צריך כסף לחתונה, הוא פנה בהצעה לכולל גליציה שהיו שולחים מטעמו לארצות הברית לאסוף כספים, שהוא ילך לאסוף בשבילם וגם בשבילו בארצות הברית והם ישלמו לו את כרטיס הטיסה. הנהלת הכולל הסכימו והוא טס לארצות הברית. הוא הגיע לחדר במלון שהזמין, ואיך שהוא נכנס הוא רואה שהדיר הקודם שהיה שם שכח ארנק על המטה, הוא פותח את הארנק ורואה את הדרכון ותמונה של איזה ערבי מפרסם שווא ישראלי. למרות שיש מצות קדוש השם להחזיר גם לגוי אבדה (שולחן ערוך חושן משפט סימן רסו סעיף א), אבל אם זה גוי שווא ישראלי אסור להחזיר לו, כיון שהוא יכול להשתמש בזה נגד עם ישראל. הוא מיד לקח את הארנק ויצא מהמלון, לקח את כל הכסף שהיה בארנק, ערבב את זה עם הכסף שלו, זרק את הארנק והמסמכים וחזר למלון. איך שהוא חוזר הוא רואה שהערבי הגיע עם שוטרים לחדר שלו, והם מבקשים ממנו לעשות בדיקה בחדר. בחדר הם כמוכן לא מוצאים כלום והם בקשו שיוציא את כל מה שיש עליו, הוא מוציא את הארנק, והם רואים ארנק נפוח מלא בשטרות. הם שואלים אותו: "מאיפה הכסף הזה?" והוא אומר להם: "אני אוסף לכולל גליציה בירושלים". הם לא כל כך האמינו והלכו לבדוק את הענין. הם יצרו קשר עם השגרירות שתברר מה זה כולל גליציה ומי זה האיש הזה, אם הוא מכר שם, וכשבררו ראו שזה

פְּרִשֶׁת קִנְחָה

אֲכֵן מוֹסֵד מְכַבֵּד שֵׁשׁ לוֹ קָשָׁר עִם הַקְהָלוֹת בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית.
וְהִתְקַשְּׁרוּ מִהַשְׁגָּרִירוֹת לְכוֹלֵל, וְשָׂאֵלוּ בְּטִלְפוֹן עַל אוֹתוֹ אַבְרָהָה,
הָאֵם הוּא עֲשִׂיר? מִשְׁמִים זְמַנּוֹ שְׁמִי שִׁיעָנָה לְטִלְפוֹן זֶה הַשֶּׁכֶן
הָרוֹדֵף וְהַמְצִיק, וְכִשָּׁהוּא שָׁמַע אֶת הַשֵּׁם שֶׁל הַשֶּׁכֶן שָׁלוֹ וְהוּא יָדַע
שֶׁהוּא הֵלֶךְ לְאַסֹּף כֶּסֶף לְחֻתְנוֹת שֶׁל הַיְלָדִים שָׁלוֹ, הוּא הֶחְלִיט
לְהֵרֵס לוֹ: "אַתֶּם לֹא יוֹדְעִים כְּמָה הוּא עֲשִׂיר, הוּא לֹא צָרִיךְ כֶּסֶף
בְּכֹלֵל מֵרֵב הַכֶּסֶף שֵׁשׁ לוֹ, הוּא אוֹלִי נִרְאָה עָנִי, אֲבָל הוּא עֲשִׂיר
גָּדוֹל", אֶת הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת מִסְרָה הַשְׁגָּרִירוֹת לְמַשְׁטָרָה שְׁמִיד בָּאָה
לְהִתְנַצֵּל בְּפָנֵי הָעֲשִׂיר הַגָּדוֹל מִיָּדְעָנוּ הָאַבְרָהָה...

כְּשֶׁחֲזַר הָאַבְרָהָה לְאֶרֶץ, הוּא עָשָׂה סְעוּדַת הוֹדָיָה בְּכוֹלֵל גְּלִיצִיָּה
וְאָמַר: "אֲנִי חַיֵּב לְהוֹדוֹת לַהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁשָּׁלַח לִי שְׁלִיחַ מִיָּחָד
שִׁיעָנָה לְטִלְפוֹן שִׁידַע בְּדִיוֹק לְהַגִּיד אֶת מַה שֶׁהוּא אָמַר, הִרִי אִם
הוּא הָיָה מְסַפֵּר אֶת הָאֱמֶת עָלֵי שְׂאֲנִי עָנִי מְרוּד וּמָה שֵׁשׁ לִי בְּכִיס
זֶה בְּקִשִּׁי מִלִּפְּחוֹן מֵאֲתָמוֹל, הִיוּ עוֹצְרִים אוֹתִי מִיָּד". אָף אֶחָד לֹא
יָדַע מִיֵּהוּ הַמוֹשִׁיעַ שִׁיעָנָה לְטִלְפוֹן. וְכִשָּׁהוּא בִּרְרַת הַתְּגִלָּתָהּ הָאֱמֶת
הַמְּפֹלָאָה, הָרוֹדֵף הַגָּדוֹל הוּא בְּעֶצְמוֹ הַכֵּין לוֹ אֶת הַיְשׁוּעָה.

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִזְכֶּה אוֹתָנוּ שְׁנוֹזְכָה לְהַאֲוִיר אֶת הָאוֹר בְּתוֹךְ
הַחֹשֶׁךְ, לְעֶצְמָנוּ וְלְכֹלֵל יִשְׂרָאֵל אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.